

GRADAČAC

Analiza usklađenosti razvojnih strategija sa društveno-ekonomskim razvojnim potrebama poslovnog i civilnog društva

Cilj ove komparativne analize je utvrditi u kojoj su mjeri razvojne strategije grada Tešnja, usklađene sa razvojnim potrebama poslovnog i civilnog društva koje su identifikovane u ovim mjestima tokom terenskog dijela istraživanja.

Analizom je obuhvaćeno 16 od ukupno 17 postojećih ciljeva održivog razvoja, koje je utvrdila Generalna skupština Ujedinjenih nacija (UN) sa ciljem da posluže kao globalne smjernice ka održivom razvoju. Korišteni su slijedeći ciljevi održivog razvoja:

- svijet bez siromaštva;
- svijet bez gladi;
- zdravlje i blagostanje;
- kvalitetno obrazovanje;
- rodna ravnopravnost;
- čista voda i sanitarni uslovi;
- pristupačna energija iz čistih izvora;
- dostojantven rad i ekonomski rast;
- industrija, infrastruktura i inovacije
- smanjenje nejednakosti;
- održivi gradovi i zajednice;
- očuvanje klime;
- očuvanje vodenog svijeta;
- očuvanje života na zemlji;
- mir, pravda i snažne institucije;
- partnerstvom do cilja.

Analizom je utvrđeno da su razvojni strateški dokumenti Općine Gradačac nisu u potpunosti usklađeni sa društveno-ekonomskim razvojnim potrebama poslovnog i civilnog društva ni u jednom od posmatranih 16 ciljeva održivog razvoja. U odnosu na trinaest ciljeva održivog razvoja je utvrđena djelomična usklađenost, dok je potpuna neusklađenost utvrđena u odnosu na tri cilja održivog razvoja.

- Strategije općine Gradačac nije u potpunosti usklađena ni sa jednim od ciljeva održivog razvoja.
- U odnosu na dvanaest ciljeva održivog razvoja utvrđena je djelomična usklađenost sa identifikovanim potrebama lokalne zajednice i to kod ciljeva: Svijet bez siromaštva; Svijet bez gladi; Kvalitetno obrazovanje; Čista voda i sanitarni uslovi; Pristupačna energija iz čistih izvora; Dostojanstven rad i ekonomski rast; Industrija i inovacije; Smanjenje nejednakost; Održivi gradovi i zajednice; Očuvanje života na zemlji; Očuvanje vodenog svijeta; Očuvanje klime; Partnerstvom do ciljeva;
- Potpuna neusklađenost razvojnih strategija grada Tuzle je utvrđena u odnosu na slijedeće ciljeve održivog razvoja: Rodna ravnopravnost; Zdravlje i blagostanje; Mir, pravda i snažne institucije.

Iz navedenog je očigledno da se situaciona analiza prilično preslikava sa kantona na općinu tj. iz Tuzle na općinu Gradačac. Sama strategija je osmišljena na jako nestruktuiran i pomalo zbunjujući način. Ne uviđa se relacija između svih strateških ciljeva i programa i za neke značajne društvene potrebe ne postoji usklađenost ciljeva i programa sa istima. U strategiji su samo pomenuta pitanja zdravstva ali ništa nije razrađeno kroz programe i aktivnosti, u potpunosti su izostavljena lica 3. uzrasne dobi i osobe sa invaliditetom. Izostaje rad na promociji mentalnog zdravlja i prevenciji suicidalnosti iako se navedeni problem povećava u posljednjih nekoliko godina. Primjer je i pitanje rodne ravnopravnosti koja je gotovo u potpunosti izostavljena u dokumentu Strategije do 2023. godine i kao da se predviđa ili podrazumijeva korištenje kantonalnih odnosno tuzlanske strategije iako nisu u potpunosti usklađene potrebe.

Gradačac radi i na poboljšanju i iskorištavanju turističkih kapaciteta i to je ponajviše nekako istaknuto ali se čini da velikim dijelom „prepisuje“ od Tuzle jer neka mnogo značajnija pitanja nisu usklađena i definisana. Diversifikovana je strategija tj. postoji fokus na razvoju preduzetništva i industrije, na razvoju energetske efikasnosti i doprinosu razvoja mladih ljudi.

U narednoj tabeli je uporedni prikaz potreba lokalne zajednice utvrđene tokom terenskog istraživanja, potreba koje je utvrdila lokalna vlast općine Tuzle u svojim strateškim dokumentima, te stepen njihove međusobne usklađenosti u oblastima relevantnim za UN ciljevima održivog razvoja.

Ciljevi održivog razvoja	Razvojne potrebe identifikovane terenskim istraživanjima.	Razvojne potrebe navedene u strateškim dokumentima	Mjere i aktivnosti planirane u strateškim dokumentima	Procjena stepena usklađenosti razvojnih strategija
Svijet bez siromaštva	<ul style="list-style-type: none"> - potaknuti ekonomski razvoj kroz programe i mjere podrške razvoju preduzetništva, razvoju poljoprivrede i agrikulture, doprinose za veću sadnju voća, - kreirati set mjera za osobe 3. uzrasne dobi kako ne bi bile na rubu egzistencije - sprovesti mjere i standarde pristupa Romskoj populaciji koja je osuđena na prosjačenje po uzoru na grad Tuzlu - pomoći osobe sa invaliditetom za zaposlenje - povećati stepen zaposlenosti žena 	<ul style="list-style-type: none"> - razvoj industrije - razvoj poljoprivrede - unapređenje kvaliteta života 	<ul style="list-style-type: none"> - obezbjeđivanje i razvoj infrastrukture za razvoj MSP - uspostava poslovnog odbora - standardizacija poljoprivredne proizvodnje - subvencije za veterinarski nadzor - projekat povećanja proizvodnje voća - projekti povećanja proizvodnje općenito - programi poboljšanja kvaliteta socijalnih usluga 	- djelimično usklađeno
Svijet bez gladi	<ul style="list-style-type: none"> - uspostaviti javnu kuhinju - uvesti stimulanse za razvoj poljoprivrede - poboljšati uvezanost zdravstvenog sistema za radi prikupljanja podataka o mogućem stepenu podhranjenosti u predškolskoj/školskoj dobi 	<ul style="list-style-type: none"> - unapređenje kvaliteta života građanja - razvoj poljoprivrede - razvoj industrije 	<ul style="list-style-type: none"> - projekti i programi razvoja poljoprivrede - projekti i programi razvoja industrije - fokusiranost na povećanje proizvodnje 	- djelimično usklađeno

	<ul style="list-style-type: none"> - povećati plate - poticati izvoz - promovisati i poticati zapošljavanje mladih - razviti neki koncept pomoći osobama 3. uzrasne dobi da mogu ili da zarađuju dodatno ili da imaju obezbijeđenu hranu i osnovne namirnice ili lijekove 			
Zdravlje i blagostanje	<ul style="list-style-type: none"> - promocija psihičkog zdravlja i prevencija mentalnih oboljenja - promocija aktivizma – fizičkog i društvenog - rana prevencija kardiovaskularnih oboljenja - unaprijediti putnu infrastrukturu i olakšati siguran i brz transport unesrećenih lica koja moraju ići u Tuzlu - promocija ranog prepoznavanja malignih oboljenja i prevencija nastanka istih - ne naplaćivanje usluga zdravstva koja su inače bila besplatna - lokalizirati mamografiju 	<ul style="list-style-type: none"> - razvoj infrastrukture zdravstva - unapređenje kvaliteta života građana 	<ul style="list-style-type: none"> - unapređenje kvaliteta pružanja javnih usluga 	<ul style="list-style-type: none"> - nije usklađeno
Kvalitetno obrazovanje	<ul style="list-style-type: none"> - lokalizirati studije tj. organizovati produženu nastavu iz Tuzle u Gradačcu po uzoru na sistem 	<ul style="list-style-type: none"> - osiguranje povoljnog okruženja - razvoj turističke djelatnosti 	<ul style="list-style-type: none"> - programi jačanja obrazovnih kapaciteta - programi izgradnje sportsko – rekreativnih 	<ul style="list-style-type: none"> - djelimično usklađeno

	<p>kakav postoji u Goraždu</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspostaviti srednju muzičku školu - usklađivanje školovanja sa potrebama na tržištu rada - povećati broj kulturnih događaja – obrazovanje za sve - uspostaviti muzej i pozorište ili kulturni centar - povećati stepen poslovanja posredstvom obrazovanja na orijentiranost na kvalitet u odnosu na kvantitet 	<ul style="list-style-type: none"> - unapređenje kvaliteta života 	<p>objekata i fiskulturnih sala</p> <ul style="list-style-type: none"> - programi razvoja kulturne i turističke ponude - program podrške mladima - program izgradnje lokalne infrastrukture 	
Rodna ravnopravnost	<ul style="list-style-type: none"> - promovisati koncept rodne ravnopravnosti u politici - promovisati koncept ekofeminizma i razvoja poljoprivrednih gazdinstava pod rukovodstvom žena poljoprivrednica - uskladiti Strategiju za mlade sa novim zakonodavnim okvirom koji reguliše proces strateškog u FBiH (Zakon o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u FBiH i Uredba o trogodišnjem i godišnjem planiranju, praćenju i izvještavanju u FBiH) 	<ul style="list-style-type: none"> - razvoj pouzetništva - razvoj poljoprivredne proizvodnje -unaprijeđen kvalitet života 	<ul style="list-style-type: none"> - razvoj poduzetništva - razvoj poljoprivrede - poticaji voćarstvu 	- neusklađeno

	<ul style="list-style-type: none"> - promovisati reproduktivno zdravlje - promovisati osnaživanje djece, mladih i žena i zaštitu od seksualnog nasilja - prevenirati seksualno nasilje - prevenirati i rano prepoznavati i djelovati na pedofiliju - poticati „privatno je javno“ kulturu življenja za radi sprečavanja bilo koje vrste nasilja - promovisati dječije i žensko mentalno zdravlje - rano prepoznavanje i djelovanje na nasilje, izrabljivanje i trgovinu Romskom populacijom i tzv. „djecom sa ulica“ - oformiti prihvatni centar za socijalnu inkluziju za „djecu sa ulica“ 			
<p>Čista voda i sanitarni uslovi</p>	<ul style="list-style-type: none"> - lokalizirati brigu o vodi, tj. da o njoj vodi računa lokalno jp - napraviti projekat za izgradnju kolektora vode i izgraditi isti kako bi se prevenirala nestašica vodom usljed suše - završiti projekat vodosnadbijevanja 	<ul style="list-style-type: none"> - poboljšanje komunalne infrastrukture 	<ul style="list-style-type: none"> - programi unapređenja vodosnadbijevanja - programi sistema adekvatnog prikupljanja i adekvatnog zbrinjavanje komunalnog otpada - programi unapređenja sistema odvodnje, prikupljanja i 	<ul style="list-style-type: none"> - djelimično usklađeno

			pročišćavanja otpadnih voda	
Pristupačna energija iz čistih izvora	<ul style="list-style-type: none"> - implementirati projekte energetske efikasnosti koji proizilaze iz strateških dokumenata - iskoristiti postojeće resurse - omogućiti pristup električnoj energiji od strane privatnog preduzeća koje istu proizvodi kao drugu soluciju u odnosu na JP Elektroprivreda, poticati privatnu proizvodnju energije 	<ul style="list-style-type: none"> - povećanje EE - upotreba obnovljivih izvora energije 	<ul style="list-style-type: none"> - programi izrade i usvajanja planske dokumentacije sa katalogom projekata za monitoring životne sredine - programi smanjenja emisija štetnih plinova - izrada plana ee 	- djelimično usklađeno
Dostojantven rad i ekonomski rast	<ul style="list-style-type: none"> - otvarati nova radna mjesta, poticati razvoj preduzetništva, poticati razvoj obrta, - razviti programe prekvalifikacije i dokvalifikacije; koncept obrazovanja za odrasle - povećati platežnu moć - poticati daljnji razvoj poljoprivrede, stočarstva i trgovine - povećati dječiji doplatak - postrožiti mjere zabrane „ekonomskog izrabljivanja“ djece - razvijati turističku i uslužnu djelatnost općenito - razvijati događaje zbog koji će turisti željeti da se zadrže 	<ul style="list-style-type: none"> - razvoj poduzetništva - osiguravanje dobre i efikasne administracije - unapređenje kvaliteta života 	<ul style="list-style-type: none"> - razvoj preduzetničke infrastrukture - razvoj biznis sektora, biznis centra i biznis vijeća - unapređenje kvaliteta života - subvencije za povećanje proizvodnje - programi jačanja obrazovanja - usmjerenost na predškolski odgoj i obrazovanje - povećanje socijalne zaštite - programi jačanja mladih i zadržavanja u lokalnoj zajednici - razvoj kulturnih i turističkih kapaciteta 	- djelimično usklađeno

	<p>više od 2 dana u Gradačcu</p> <ul style="list-style-type: none"> - očistiti jezera i staviti ih u službu razvoja turističke djelatnosti 			
Industrija i inovacija	<ul style="list-style-type: none"> - poticajne mjere za inovacije - poticajne mjere za razvoj gotovih proizvoda - riješenja i druge solucije umjesto standardne upotrebe pesticida i herbicida - dodatno putnu infrastrukturu unaprijediti - uspostaviti ponovo lokalnu željezničku mrežu - poboljšati IT i komunikacijsku infrastrukturu – ubrzati proces uspostave - unaprijediti putnu infrastrukturu unutar grada 	<ul style="list-style-type: none"> - razvoj poduzetništva u sektorima metalne, prehrambeno-prerađivačke, drvne i građevinske industrije, i izvozno orijentiranim djelatnostima - unaprjeđenje infrastrukture – komunalne i turističke - modernizirati i standardizirati poljoprivrednu proizvodnju, 	<ul style="list-style-type: none"> - razvoj MSP - podrška poljoprivredi - programi podrške povećanju proizvodnje - osnivanje biznis vijeća i biznis centra - poboljšanje infrastrukture za razvoj biznis sektora 	
Smanjenje nejednakosti	<ul style="list-style-type: none"> - adaptirati kolektivni centar Duren - promovisati obrazovanje među Romskom populacijom - promovisati socijalnu inkluziju Romske populacije - poboljšati sistem socijalne zaštite Romske populacije 	<ul style="list-style-type: none"> - spomenuto kroz stvaranje povoljnog socijalnog okruženja 	<ul style="list-style-type: none"> - programi koji su fokusirani na mlade - stambeno zbrinjavanje romskih porodica - obnova stambenih jedinica kolektivnog centra Duren - stambeno zbrinjavanje socijalno ugroženih kategorija - fokus na socijalnoj pomoći 	<ul style="list-style-type: none"> - djelimično usklađeno

	<ul style="list-style-type: none"> - integrisati Romsku populaciju u zajednicu - nastaviti sa programima sufinansiranje rješavanja stambenih pitanja i potreba mladih i Romske populacije - osigurati programe zapošljavanja za povratnike, prekvalifikacije, dokvalifikacije i povećanja stepena znanja i vještina za veću konkurentnost na tržištu rada - socijalna inkluzija osoba sa invaliditetom – istu osigurati na društvenom i ekonomskom nivou - riješiti arhitektonske barijere za pristup javnim ustanovama od strane osoba sa invaliditetom 			
Održivi gradovi i zajednice	<ul style="list-style-type: none"> - kreirati i sprovesti program dekarbonizacije - razviti programe energetske efikasnosti - riješiti pitanje i problem grijanja 	<ul style="list-style-type: none"> - očuvanje okoliša, obnovljivo izvori energije, povećanje EE 	<ul style="list-style-type: none"> - programi fokusirani na zaštitu okoliša, - programi fokusirani na adekvatno zbrinjavanje komunalnog otpada - programi smanjenja emisije štetnih plinova - izrada ekološkog i energetske-efikasnog plana 	<ul style="list-style-type: none"> - djelimično usklađeno

			<ul style="list-style-type: none"> - izrada dokumentacije za toplifikaciju - projekti utopljavanja - korištenje solarne energije za pripremu tople vode za 5 javnih objekata 	
Očuvanje klime	<ul style="list-style-type: none"> - sprovesti program dekarbonizacije - osmisliti i sprovesti energetske-efikasno grijanje - riješiti efikasnije pitanje deponije Višnjik da bude bez paljenja i riješiti pitanje gasa koji smeta građanstvu - pronaći soluciju umjesto pesticida i herbicida ili u potpunosti ukinuti njihovo korištenje – koliko je to moguće 	<ul style="list-style-type: none"> - zaštita okoliša, korištenje resursa obnovljivih izvora energije, povećanje EE 	<ul style="list-style-type: none"> - smanjenje štetnih plinova - priprema ekološkog i efikasnog plana - zbrinjavanje divljih deponija 	<ul style="list-style-type: none"> - djelimično usklađeno
Očuvanje vodenog svijeta	<ul style="list-style-type: none"> - uvesti kolektore - riješiti pitanje odcijednih voda deponije Višnjik koja zagađuje rijeku Gradašnicu, jezero Hazna (veliki turistički potencijal) i Vidara, te izvorišta Okanović - riješiti pitanje otpuštanja otpadnih voda iz kanalizacije u čiste rijeke i jezera - sprovesti sistem mjera i zabrana privatnih septičkih jama 	<ul style="list-style-type: none"> - spomenuto kroz obezbjeđivanje moderne komunalne infrastrukture 	<ul style="list-style-type: none"> - programi unapređenja sistema vodosnadbijevanja - izrada plana upravljanja i zaštita vode - proširenje postojećeg vodovodno sistema - kontrola i smanjenje gubitaka vode 	<ul style="list-style-type: none"> - djelimično usklađeno

Očuvanje života na zemlji	<ul style="list-style-type: none"> - sprovesti programe deminiranja - sva domaćinstva priključiti na sistem javne kanalizacije - raditi na ukidanju i sprečavanju nastanka divljih deponija - unaprijediti postojeću deponiju Višnjik ili pronaći drugu soluciju za deponiju 	<ul style="list-style-type: none"> - posredno spomenuto kroz zaštitu okoliša 	<ul style="list-style-type: none"> - smanjenje broja divljih deponija - ekološki i ee plan – izrada - rekonstrukcija prečištača otpadnih voda - proširenje gradske kanalizacije 	<ul style="list-style-type: none"> - djelimično usklađeno
Mir, pravda i snažne institucije	<ul style="list-style-type: none"> - programi prevencije samoubistava i ubistava - programi prevencije vršnjačkog nasilja - programi prevencije bračnog nasilja - programi prevencije nasilja nad ženama, afirmisanje žena i njihovo osnaživanje u fizičkom, mentalnom i emocionalnom smislu - programi prevencije, sankcionisanja i sprečavanja trgovine ljudima i prosjačenja ljudi - lokalizirati tim za boru protiv korupcije 	<ul style="list-style-type: none"> - spomenuto kroz strateški cilj kojim se želi osigurati dobra i efikasna administracija koja obezbijuje socijalnu sigurnost 	<ul style="list-style-type: none"> - poboljšanje administracije - socijalno zbrinjavanje 	<ul style="list-style-type: none"> - nije usklađeno
Partnerstvom do ciljeva	<ul style="list-style-type: none"> - realizirati ideje j-p prartnerstva za razvoj turizma u Gradačcu 	<ul style="list-style-type: none"> - spominje se posredno kroz cilj razvoja turističke djelatnosti i cilj razvoja industrije 	<ul style="list-style-type: none"> - 	<ul style="list-style-type: none"> - djelimično usklađeno

	- realizirati projekte i ideje j-p partnerstva između općine i preduzeća, te nvo	općenito, energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije		
--	--	--	--	--